

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaë, 1661

79 Ad Cardinales spectat electio Papæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

scoporum sit: ita ut si quis Apostolicæ sedis sine præmissa concordia & canonica electione eorum, ac deinde sequentium ordinum religiosorum clericorum, & laicorum consensu intronizatur, &c. Idem ferè habetur ad finem illius synodi, & refertur infra est qui pecunia.

C. II. § Papa superfluit, eo inconsulto, de electione facturi Pontificis nemo audeat loqui.

Item Symmachus Papa in synodo Romana prima, cap. 3. § 1.

II. Si quis a Papa i superfluit, pro Romano Pontificatu cuiquam quolibet modo favorem præstare, convincitur, loci sui honore, vel communionem privetur. Si quis presbyter, aut diaconus, aut clericus, Papa in colium, & eo inconsulto, aut subscriptionem pro Romano pontificatu commodare, aut pyftacia promittere, aut sacramentum præbere tentaverit, aut aliquid certè suffragium polliceri, vel de hac causa, privatis conventibus factis deliberare, atque decernere, loci sui dignitate, atque b communionem privetur. & infra c. Propter occultas fraudes, & conjunctionum secretas infidias, quas huius sententia diffinitionis consequitur d, si quis ad ecclesiasticam perulerit notitiam consilia eorum, qui contra hanc synodum de pontificali egerint ambitu, & rationabili probatione conviciter, participes actionis huiusmodi non solum purgatus ab omni culpa sit; sed etiam remuneracione, quæ non indigna sit, sublevetur. Univerfa synodus, &c.

1 Si quis Papa i Initium hoc usq, ad versiculum: Si quis presbyter, est caput secundum sagittam Fulgentii archidiaconi Romane Ecclesie: quod una cum tribus aliis capitulis, in romæ concilio, præcedit primam, vel secundam synodum sub Symmacho, cum hac inscriptione: Capitula primæ synodi Romane sub Symmacho Papa. In codice vero canonum prænotantur, hæ verba: Tituli decem Romanæ Synodice numero quatuor: 2 Si quis presbyter i Hæc sunt propria verba capituli 3. ipsius synodi, quod est secundum in codice canonum.

C. III. § In Apostolicis culmen nullus nisi ex Cardinalibus promoveatur.

Item ex concilio Stephani Papæ III. [Desudedit ad illud, habito in basilica Constantiana, An. 9.]

O Portebat e, ut hæc sacrosancta domina nostra Romana Ecclesia (juxta quod à B. Petro, & ejus successoribus institutum est) itè ordinaretur, & in Apostolatus culmen unus de Cardinalibus presbyteris, aut diaconis consecraretur.

C. IV. § De eodem. Item ex eodem.

N Vllus v unquam laicorum, neque ex alio ordine præsumat, nisi per distinctos gradus ascendens diaconus, aut presbyter Cardinalis factus fuerit, ad sacri Pontificatus honorem promoveri.

§ In Pontificali bus manuscriptis, uno Vaticano, & altero Cardinalis Sileri in vita Stephani Papæ III. referendo synodum ipsius tempore habitam, hæc leguntur ad caput hæc pertinet: Tunc illatis sacratissimis canonibus, eisque interdictis perstrutatis, prolata est sententia ab eodem sacrosancto concilio, sub anathemate interdicens, ne ullus unquam præsumat laicorum, neque ex alio ordine, nisi per distinctos gradus ascendens, diaconus, aut presbyter Cardinalis factus fuerit, ad sacri Pontificatus honorem promoveri: & alia plura, quæ canonica indigebant correctione, in eodem concilio statuerunt emendanda.

a Bar. l. 1. c. 23. I. 1. p. c. 236. Poly. l. 1. tit. 4. Anselm. l. 6. cap. 1. b al. vel. c. Poly. ibid. d al. persequitur. e Desudedit p. 1. Anselm. l. 6. c. 23. Poly. l. 1. tit. 4. f Desudedit ibid. Poly. ibid. Anselm. l. 6. c. 23. An. l. 6. c. 23.

C. V. § Anathematizetur Episcopus, Monachus, vel laicus Romanam Ecclesiam intradens, & in gradum filiorum ejus promovetur.

Item ex eodem.

III. Si a quis ex Episcopis, vel presbyteris, vel monachis, vel laicis contra canonum, & sanctorum patrum statuta prorumpens, in gradum filiorum sanctæ Romanæ ecclesiæ, id est, presbyterorum Cardinalium, & diaconorum ire præsumpserit, & hanc Apostolicam sedem invadere quilibet ex supradictis tentaverit, & ad summum Pontificalem honorem ascendere voluerit, ipsi, & sibi faventibus fiat perpetuum anathema. & infra. § Si quis resistere præsumpserit sacerdotibus, atque primatibus ecclesiæ, vel cuncto clero ad eligendum sibi Romanum Pontificem secundum canonicam b traditionem, anathema sit.

§ Desudedit presbyter Cardinalis tituli Apostolorum in Eudoxia, par. 2. cap. 23. referri multa ex synodo habita à Stephano tertio, in quibus hoc integrum continetur.

C. VI. § Anathema sit, qui canonica electionis Romani Pontificis contradi- cere præsumpserit.

Item ex concilio Leonis Papæ IV.

IV. Si quis ex sacerdotibus, seu primatibus nobilibus, seu cuncto clero sanctæ Romanæ Ecclesiæ, electioni Romani Pontificis contradicere præsumpserit, sicut in concilio Bonifacii, & Stephani Papæ legitur statutum, anathema sit.

C. VII. § Nullius Episcopi fiat electio, nisi post diem tertium depositionis alterius.

Item ex concilio Bonifacii Papæ III.

N Vllus d, Pontifice Romano vivente, aut Episcopo civitatis suæ præsumat loqui, aut partes sibi facere, nisi tertio die depositionis ejus, adunato clero, & filijs ecclesiæ, & tunc electio fiat.

3 pars. Sed quæritur, si duo concertantium temeritate electi fuerint, qui eorum alteri preferendus sit? De his ita scribit Honorius Augustus ad Bonifacium Papam.

C. VIII. § Si temeritate concertantium duo fuerint ordinati.

SI duo forte contra fas temeritate concertantium fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitus sacerdotem; sed illum solum in sede Apostolica permaniturum, quem ex numero clericorum, nova ordinatione divini iudicium, & univertitatis consensus elegerit.

4 pars. Hoc autem capitulum e non de eo intelligendum est, qui uno per apostasiam ordinato, à Cardinalibus & religiosi clericis Apostolica sedi intronizatur, etiam si ille apostolicus ita cathedræ B. Petri volenter tenuerit, ut canonica electio in Urbem fieri non valeat.

C. IX. § De eo, qui per pecuniam, vel populari tumultu, non canonice electione ordinatur.

Unde Nicolaus Papa II. in concilio Romano h statuit, dicens.

V. Si i quis pecunia, vel gratia humana, vel populari, seu militari tumultu, sine concordia, & canonica electione, ac benedictione Cardinalium Episcoporum, ac deinde sequentium ordinum religiosorum clericorum fuerit Apostolicæ sedi intronizatus, non Aposto-

a Desudedit ibid. Anselm. l. 6. c. 26. & 27. In Pontificali Rom. manuscr. b al. hanc canonicam. c Desudedit ibi. Anselm. l. 6. c. 28. d In Pontificali Rom. manuscr. Anselm. l. 6. c. 211. Desudedit p. 1. e In romæ concilio inter episcopos Bonif. 7. dist. 97. cap. Victor Honorius. f certantes. orig. g Anselm. lib. 6. cap. 17. h In fine. i sup. feri idem dist. ca. si quis Apostolica. Anselm. l. 6. c. 16. Poly. l. 1. tit. 4. Ivo p. 4. c. 1.

Ticus, sed apostolicus habeatur, liceatque Cardinalibus Episcopis, cum religiosis & Deum timentibus clericis, & laicis, in aedem sedem Apostolicam repellere, & quem dignum iudicaverint, nostra auctoritate Apostolica congregati in loco, qui eis placuerit, eligant quem digniorem, & utiliorem Apostolicæ sedis perpexerint, concessa ei auctoritate regendi & disponendi res, in a. utilitatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, secundum quod ei melius videbitur, iuxta qualitatem temporis, quali jam omnino inthronizatus sit.

s. pars. Electio vero Romani Pontificis etiam cum deliberatione prædecessoris fieri debet.

C. X. ¶ Si Papa de electione sui successori ante decernere non potuerit.
Unde Symmachus Papa ait in synodo Romana prima, cap. 4.

Si b. transitus Pape (quod ablit) inopinatus evenit, & de sui electione successoris (ut supra placuit) non possit ante decernere, siquidem in unum totius inclinataverit & ecclesiastici ordinis electio, consecratur electus Episcopus. Si autem, ut fieri solet, studia cooperint esse diversa eorum, de quibus certamen emerit, vincat sententia plurimorum, sic tamen, ut sacerdotio careat, qui capus promissioni, non recto iudicio de electione decreverit. Synodus dixit, placet, &c.

s. pars. Sicut supra monstratum est, electio summorum sacerdotum a Cardinalibus, & religiosi clerici fieri debet, electio vero eorum, iudicio divino reservata est.

C. XI. ¶ Summorum Pontificum electionem sibi Dominus reservavit.
Unde Anacletus Papa ait ad Episcopos Italia, epist. 2. c. 2.

Electionem d. vero summorum i sacerdotum sibi Dominus reservavit, licet electionem eorum bonis sacerdotibus, & spiritalibus populis concessisset.

¶ Summorum J. cognoscatur, Pontificum vel sacerdotum. Sublatæ sunt dua priores voces, quia neque in originali, neque apud Ivoem, neque in vetustis Gratiani exemplaribus leguntur.

DISTINCTIO LXXX.

Item vero, in quibus Primates, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Presbyteri sunt ordinanda, hoc sunt scriptum Lucium Papam, & Clementem, atque Anacletum.

C. I. ¶ In quibus locis Primates, vel Patriarchæ debeant ordinari.
Ait enim Lucius Papa.

Vrbes & loca quibus Primates præsidere debent, non a modernis, sed etiam multis ante adventum Christi fuerunt temporibus: quarum Primates etiam gentiles, pro majoribus etiam negotiis appellabantur. In ipsis vero urbibus post Christi adventum, Apostoli & successores eorum, Patriarchas vel Primates posuerunt, ad quos Episcoporum negotia (sive in omnibus Apostolica auctoritate) & majores cause, post Apostolicam sententiam sunt referende.

C. II. ¶ De eodem.
Item Clemens Papa ad Iacobum, epist. 1.

Item illis vero civitatibus, in quibus olim apud ethnico primi & flammes eorum, atque primi legis doctores erant, Episcoporum Primates poni, vel Patriarchas

a al. in.] b. D. ad dicit ibid. Poly. ibid. Anfl. 6. c. 1. Pam. 13. c. 2. c. al. convenit. d. Ivo p. 3. c. 131. e. Extat apud Stephanum Epist. 1. c. 3. Anfl. 6. c. 11. f. Leo II. epist. 3. Poly. 1. 2. tit. 22. Bar. 1. 2. c. 23. Anfl. 6. c. 11. g. al. Archiepiscopus.

B. Petrus præcepit, qui reliquorum Episcoporum causas a, & majora, quoties necesse foret, negotia in fide, agerent. & paulo post. ¶ In illis autem civitatibus, in quibus dudum apud prædictos erant archiepiscopus, quos tamen minores tenebant, quam memoratos Primates, Archiepiscopos institui præcepit. & infra. ¶ In singulis vero reliquis civitatibus singulos, & non binos, vel ternos, aut plures Episcopos constitui præcepit, qui non Primatum, aut Archiepiscopatum, aut metropolitanatum nomine, quia matres civitatum non tenent, sed Episcoporum tantum vocabulo poterint: quoniam nec inter ipsos Apostolos par institutio fuit: sed unus omnibus præfuit.

C. III. ¶ De eodem.
Item Anacletus b. epist. 2. cap. 2.

Episcopi e. non in castellis, aut modicis civitatibus debent constitui: sed presbyteri per castella, & modicas civitates, atque villas debent ab Episcopis ordinari, & poni: singuli tamen per singulos titulos litos. Et Episcopus non ab uno, sed a pluribus debet Episcopis ordinari, & ut dictum est, non ad modicam civitatem, ne vilescat nomen Episcopi, sed ad honorabilem urbem nominandus & denominandus est. Presbyter vero ad qualemcumque locum, vel ecclesiam in eo constitutum, est præficiendus.

C. IV. ¶ De eodem.
Item Leo Papa ad Episcopos Africa, epist. 11. c. 2.

Illud e. sane, quod ad sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus canonum statuta servari, ut non in quibuslibet locis, neque quibuslibet castellis, & ubi ante non fuerunt, Episcopi conferantur: cum ubi minores sunt plebes, minoresque conventus, presbyterorum cura sufficiat: episcopalia autem gubernacula non nisi majoribus populis, & frequentioribus civitatibus oporteat præferre: ne, quod sanctorum Patrum divinitus inspirata decreta veterunt, viculis & possessibus, vel obscuris & solitariis municipiis, inurbatur fastidiale fastigium.

C. V. ¶ De eodem.
Item ex concilio Leodicensi, cap. 17.

Non debere in vicis & villis f. Episcopos ordinari, sed visitatores i, id est, qui circumveant, constitui: hoc autem, qui antehac ordinati sunt, nihil agere censendum: nisi confitentia Episcopi civitatis. Similiter etiam presbyteri nihil sine præcepto & consilio Episcopi agant.

¶ Sed visitatores.] In codice Greco impresso legitur, ἡ πρεσβυτερια, in tribus autem manuscriptis, ἡ πρεσβυτερια τῶν ἐπισκοπῶν.

2. pars. ¶ Sedes autem Episcoporum non longo intervallo debent disjungi, ut ad consecrationem sui conspiciantur sine difficultate possint occurrere.

C. VI. ¶ Episcopales sedes non longo intervallo a se debent disjungi.
Unde Gregorius Augustinus Anglorum Episcopo, responsivo octavo.

Fraternitatem & tuam ita volumus in Anglia Episcopos ordinari, ut ipsi sibi Episcopi longo intervallo non minime disjungantur: quatenus nulla sit necessitas, ut in ordinatione alicujus Episcopi convenire non possint. Nec Episcoporum ordinatio sine aggregatis tribus vel quatuor Episcopis geri non debet.

DISTINCTIO LXXXI.

Hæc de ordinandis, & ordinandis, atque de gradibus graduum distictionibus & dignitatibus, & de his, quæ ad illas spectant, dicisse nos sufficiat. Verum quia aliquando

a Iudicia.] orig. b. Idem est Clementis in epist. presbyteri citata, c. Bar. 1. 2. c. 4. Ivo p. 3. c. 131. c. & p. d. quædam orig. e. Poly. 1. 2. tit. 3. Bar. 1. 2. c. 23. Ivo p. 3. c. 107. & 143. c. 1. & 143. c. 1. f. al. castelli. g. Pam. 1. 2. c. 131.